

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

Д.е.н професор Уперенко М. О.

“ ” _ 2018 р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 6.030502 «економічна теорія»

за темою:

Еволюція грошових систем та форм грошей у XX-XXI століттях

Виконав

Студент Прокоп'єв Артем Дмитрович
факультету економіки та управління підприємством

_____ /підпис/

Науковий керівник

доцент, кандидат економічних наук
Чередниченко Галина Анатоліївна

_____ /підпис/

Одеса 2018

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВИХ СИСТЕМ ТА ФОРМ ГРОШЕЙ	
У XX СТ.....	6
1.1. Грошова система: сутність, структура, основні типи, форми грошей.....	6
1.2. Паризька, Генуезська і Бретон-Вудська валютні системи та їхні історичні межі.....	14
1.3. Ямайська валютна система: переваги та недоліки.....	23
РОЗДІЛ 2 ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВИХ СИСТЕМ ТА ФОРМ ГРОШЕЙ	
У XXI СТ.....	35
2.1. Форми грошей та тенденції в зміні грошових систем в умовах формування інформаційного суспільства.....	35
2.1.1. Електронні гроші.....	35
2.1.2. Технологія блокчейн: можливості та перспективи.....	49
2.2. Еволюція розвитку світової валютної системи після глобальної фінансово-економічної кризи 2008-2009 рр.....	54
РОЗДІЛ 3 ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	
ВИСНОВКИ	
Список використаних джерел.....	76
Додатки.....	80

ВСТУП

У кожній державі існує своя грошова система. Національна грошова система – це форма організації грошового обігу в країні, що склалася історично і закріплена законом.

Під час тривалої історії функціонування грошовим системам були притаманні різні стадії розвитку. Спершу вони утворювалися і діяли стихійно, без якогось законодавчого регулювання чи нормування. Згодом їхнім функціонуванням почала займатися держава. Сучасний етап еволюції грошових систем пов'язаний із розвитком віртуальної економіки як частки глобальної економічної системи, новітніх інформаційних технологій. Грошова система, це один з найбільш важливих об'єктів вивчення економічної науки. Вона являє собою щось набагато більше, ніж пасивний компонент економічної системи, ніж просто інструмент, що сприяє роботі економіки. Якщо діюча грошова система працює добре і злагоджено, то вона впливає життєву силу в усі стадії процесу виробництва, в кругообіг доходів і видатків, сприяє повному використанню наявних виробничих потужностей і трудових ресурсів.

Вивчення грошових систем є **актуальним** тому, що вони є своєрідним базисом, детермінуючим економічне життя будь-якої країни. А загальна логіка, правила функціонування грошових систем зумовлюють характер розвитку країн у довгострокових періодах. Проблематикою грошових систем у свій час займалися Г. Ф. Кнапп, М. Балудянський, К. Маркс, Дж. М. Кейнс, М. І. Туган-Барановський, М. Фридман, та багато інших економістів.

Характер та динаміку розвитку грошових систем сьогодні вивчають такі вітчизняні вчені як І. Г. Скоморович, О. Ю. Носов, М. В. Мних. А серед сучасних іноземних вчених, що приділяють увагу проблемам розвитку грошових систем слід зазначити Ф. Мартіна, М. Д. Бордо, Г. Шварц, К. Гільєрмо та інших.

Однак, хоча проблемам розвитку грошових систем та форм грошей приділяється значна увага в науковій літературі, залишається багато недостатньо

досліджених або дискусійних аспектів цієї проблематики. Саме тому дана проблема стала предметом дослідження випускної роботи.

Метою випускної роботи є дослідження еволюції грошових систем та форм грошей у XX – XXI ст., з урахуванням позицій різних економічних теорій і світового досвіду щодо державного регулювання сфери грошового обігу, для виявлення можливостей формування та розвитку сучасної грошової системи в Україні.

Для досягнення мети в роботі поставлено і послідовно вирішено такі **завдання** теоретичного і практичного характеру:

- визначити сутність та структуру грошової системи, основні типи грошових систем, форми грошей;
- дослідити характер еволюції грошей та грошових систем у XX – XXI ст., визначити, як процес еволюції впливав на світову економіку;
- визначити переваги, недоліки та історичні межі різних валютних систем;
- визначити зміни та тенденції розвитку грошових систем та форм грошей у XXI ст.;
- дослідити особливості формування сучасної грошової системи в Україні;
- на основі світового досвіду дати рекомендації щодо розвитку сучасної грошової системи в Україні.

Об'єктом дослідження випускної роботи є грошові системи та форми грошей.

Предметом дослідження випускної роботи є еволюція грошових систем та форм грошей у XX–XXI століттях.

Мета та завдання випускної роботи обумовили її структуру – робота складається з трьох розділів і семи підрозділів, у яких послідовно, у відповідності з завданнями випускної роботи, досліджується окреслене коло теоретичних і практичних проблем.

Теоретичною основою дослідження стали концепції і положення, представлені в роботах вітчизняних і зарубіжних авторів щодо проблем: формування наукового уявлення про сутність і функції грошей; грошових систем та

їх відмінностей; процесу еволюції грошей та їх функцій у XX – XXI ст., змін у грошових системах у сучасному інформаційному суспільстві; формування та розвитку грошової системи в Україні.

Теоретичною та методологічною основою дослідження також є загальнонаукові і спеціальні методи пізнання та прийоми наукового дослідження, зокрема, рух від абстрактного до конкретного; єдність історичного та логічного; аналіз та синтез; принципи системності, комплексності та наукової об'єктивності, метод порівняльного аналізу.

ВИСНОВКИ

Відмінності між станом світової економіки, використовуваними технологіями та масштабами глобалізації сьогодні та часами, коли вводилась Ямайська валютна система збільшуються. Сучасна світова економіка отримує проблеми грошових систем, з якими ніколи раніше не зустрічалась. Колосальне зростання грошової маси, дефіцит товарного балансу у провідних країн світу, збільшення валютного ризику, проблема великої заборгованості країн, що розвиваються, зростання світового боргу, асиметричність регуляторної роботи МВФ, її консервативність, нездатність регулювання кризових явищ тощо.

У роботі було здійснено дослідження еволюції, сутності та структури грошових систем та форм грошей у XX – XXI ст., з урахуванням позицій різних економічних теорій і світового досвіду щодо державного регулювання сфери грошового обігу. Також були визначені історичні межі світових валютних систем минулого, були досліджені їх переваги та недоліки.

Дослідження останніх тенденцій розвитку форм грошей та грошових систем дозволив визначити переваги та недоліки сучасної світової валютної системи.

Останні роки продемонстрували бажання провідних розвинутих країн світу вдосконалювати існуючий стан світової валютної системи, але нажаль на сучасному етапі обговорення якісно сформованих альтернатив Ямайській валютній системі немає.

Реформування самої Ямайської валютної системи сьогодні є проблемою. Поліцентризька політика МВФ дає право вето розвинутим країнами і країнам, що розвиваються і більшість важливих рішень щодо реформування МВФ зачіпають економічні інтереси хоча б однієї країни з правом вето. Навіть надання КНР квоти у СПЗ зайняло більше 10 років. У сучасному світі надшвидкого розвитку ідей, технологій та інститутів така консервативна система не може існувати довго. Світова економіка щодня отримує нові виклики та зустрічає нові сингулярності, тож

здатність контролюючих світову грошову систему інстанцій швидко реагувати на подразники – це інтерес будь якої держави.

Слід додати, що теоретичних засад для формування сьогодні світової валюти з інтернаціональної системою контролю емісії (на досвіді введення євро) сьогодні достатньо, але на мою думку, масштаби глобалізації у світі повинні бути більшими для втілення цієї ідеї.

Криптовалюти, тенденція розвитку яких була досліджена у роботі, не демонструють здатностей, що властиві лише їм. Будь яка функція криптовалют може бути виконана поза використанням технології Blockchain, але поєднання їх функцій робить криптовалюти привабливими для використання для вирішення локальних задач. Крім того, надмірне електроспоживання, необхідне для підтримки та шифрування транзакцій, робить неможливим занадто швидке поширення цієї технології.

Щодо України, то основними рекомендаціями з поліпшення становища національної грошової системи є:

- Зменшення об'ємів грошової маси, що обертається поза банками.
- Введення грамотної політики поширення використання безготівкових грошей. Безготівкові гроші – світовий тренд, що приводить до зменшення корупції, прискорення та поліпшення зручності здійснення платежів, осучаснення поведінки економічних суб'єктів тощо.
- Боротьба з тінізацією економіки, що також має призвести до збільшення грошової маси у банківському секторі. Гарним прикладом такої політики є амністія «чорного капіталу» у Туреччині у 2003 році . Механізмами детінізації на сучасному етапі також може бути реформування національної системи фінансового контролю, обмеження тіньових систем перерозподілу фінансових ресурсів за кожним конкретним випадком та створення інституту представників митної та податкової служби в зарубіжних країнах (для обміну інформацією про оподаткування зовнішньоекономічної діяльності українських суб'єктів підприємництва).

- Вести політику повернення капіталів з-за кордону.
- Використання всіх видів ринкових механізмів, які забезпечують мобільність грошових потоків.
- Знищення незаконних систем емісії грошей з метою поповнення державного бюджету, що є забороненими статтею 98 Конституції України.
- Покращення репутації та довіри до національної валюти – гривні. Поширення гривні у якості світових грошей та за функціями нагромадження, міри вартості.
- Вітчизняний ринок електронних грошей знаходиться на стадії становлення й потребує прийняття заходів з активізації вітчизняного ринку електронних грошей регулюючими органами (НБУ) для узгодження механізмів його функціонування з міжнародною практикою та впровадження банками сучасних технологій у платіжній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сміт А. Дослідження про природу і причини багатства народів. У 2 т.-М .; Л .: Госоцекгіз, 1935. Т.1. - 371 с.
2. Аристотель. Політика // в 4-х томах. М., Думка, 1983. Т.4. Переклад С. А. Жебелева.- 200 с.
3. Фінанси, гроші та кредит - Коваленко Д.І. - Тема 1. СУТНІСТЬ І ФУНКЦІЇ ГРОШЕЙ. - 371 с.
4. Семюелсон П. А. Макроекономіка: пер. с англ. / П. А. Семюелсон, В. Д. Нордгауз; Пер. С. Панчишин. - Київ: Основи, 1995. - 544 с.
5. Дратавер Б. Макроекономіка: В-во освіти і науки України, КДПУ ім. В. Винниченка. - Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2004. - 89 с.
6. Гроші та кредит: Підручник / Відп. ред. М. І. Савлук. - К.: Київ, 2006. - 598 с.
7. Функції і роль грошей у сучасній економіці / Т. А. Говорушко, І. П. Ситник // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - № 9. - С. 7-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2012_9_4
8. Левченко Л. В.. Гроші та кредит. Навч. посіб - К.,2011. - 224 с.
9. 41. Щетинін А. І. Гроші та кредит: Підручник/ А. І. Щетинін; М-во освіти і науки України. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. - 429 с.
10. Гальчинський А. С. Теорія грошей. - К.: Основи, 2001. - 458 с.
11. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст. Т. 3: Час світу. М .: Прогрес, 1992 – 311 с.
12. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси: Підручник. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2006. - 494 с. - Вища освіта 21 століття - 494 с.
13. Дахно І. Історія держави і права: Навчальний посібник-довідник для студентів ВНЗ/ Іван Дахно. - К.: Центр навчальної літератури, 2006. - 405 с.
14. Мишкін Ф.С. Економіка грошей, банківської справи и фінансових ринків К.: "Основи", 1998. - 963с.
15. Основи міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин: Підручник / Науковий редактор В.В. Круглов. - М: Инфра-М, 1998. - 369 с.
15. Міжнародні економічні відносини: Підручник. - М.: Фінанси і статистика, 2004. – 300 с.
16. Савлук М.І. Гроші та кредит – К., 2006. - 124с.
17. Роберт Тріффін. Енциклопедія Britannica «Економіка» / Видавництво британська Книга., 1994.. - 2006 р. – 612 с.

18. Розмарина А. Гроші та кредит у системі сучасних економічних відносин: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Одеський держ. екологічний ун-т. - О. : ТЭС, 2004. - 109с.
19. Зверєв А.В. Фінанси зовнішньоекономічних зв'язків. М.: - 1990р. - 206с.
20. Куцик П.О., Ковтун О.І., Башнянин Г.І. Глобальна економіка: принципи становлення, функціонування, регулювання та розвитку. Монографія. - Львів: Вид-во ЛКА, 2015. - 594 с.
21. Зверяков М. І. Теоретичні і методологічні основи дослідження економічних відносин в Україні в умовах інтеграції в глобальний процес розвитку. – О.: Атлант, 2016. – 389 с.
22. Міжнародна економіка. Навчальний посібник / Солонінко К. С. - К.: Кондор, 2008.- 380 с.
23. Гальчинський А.С. Теорія грошей – К., 2003р. -355с.
24. Максімо В. Енг, Френсіс А. Лис, Лоуренс Дж. Мауер. Світові фінанси: Пер з англ. - М.: Вид. «Дека», 1998. – 52 с.
25. Н. Д. Амалян, О. І. Рогач. Ямайська (Кінгстонська) валютна система // Українська дипломатична енциклопедія : у 2 т. / Л. В. Губерський (голова). - К.: Знання України, 2004. - Т. 2 : М - Я. - 812 с
26. Доменик Сальваторе. Международная экономика / Пер. с англ. под ред. проф. Г. Н. Котова. - М.: Ин-т внеш. экон. связей и управления, 1998. - 714 с.
27. Шемет Т. С. Міжнародні фінанси: Підручник / За заг. ред. А. А. Мазаракі. - К.: Київський нац. торгово-екон. ун-т, 2000. - 352 с.
28. Зверяков М. І. Національна економічна система: проблеми теорії: проблеми теорії: монографія / М. І. Зверяков. – Одеса: Астропрінт, 2012. – 320 с.
29. Макроекономіка. Глобальний підхід - Сакс Дж.Д., Ларрі Ф.Б. - Підручник, Сакс Дж.Д., Ларрі Ф.Б. // 1996р. - Видавництво: «Дело» - 268с.
30. Гальчинський А.С. Сучасна валютна система.– К.: ІЛВКА, 1993. – 96 с.
31. Richard A. Mollin: *RSA and Public-key Cryptography*. p. 143-148. 2002
32. Закон України Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>
33. Коротаєва Н. В. Електронні гроші: сутність, функції та роль в економіці
34. Афанасьєв М. В. Гроші та кредит / М. В. Афанасьєв- Х.: ХНЕУ, 2005. – 197 с.
35. Інтернет джерело The Guardian, Great Britain Режим доступу: <https://www.theguardian.com/us>
36. Інтернет джерело Spiegel Online, Germany Режим доступу: <http://www.spiegel.de/>
37. Інтернет джерело BBC Future, Great Britain Режим доступу: <http://www.bbc.com/future>
38. Зверяков М. И. Уроки рыночной трансформации в Украине / М. И. Зверяков // Экономика Украины. – 2016. – № 8. – С. 7-25.
39. Клочкова Е.Н. Інструментарій оцінки розвитку інформаційного суспільства в умовах глобалізації: методичні підходи та причини диференціації, М.:

Перспект, -208 с.

40. Інтернет джерело The Nilson Report, USA Режим доступу: <https://nilsonreport.com>
41. Салімоненко Д. А. Класифікація функцій грошей // Російський гуманітарний журнал, №5, том 2, 2013.- 446 с.
42. Люкевіч І. Н. Сутність і природа грошей: дискусійні аспекти // Економіка і екологічний менеджмент, №1, 2011. – 184 с.
43. Міщенко С.В. Сутність і функції сучасних грошей // Известия Санкт-Петербурзького Університету економіки і фінансів, №6, 2010. С. 35-37.
Яванових М. А., Яванових Д. А., Агафонов М. С. Електронні гроші: історія виникнення та розвитку // Успіхи сучасного природознавства, №4, 2012. – 160 с.
44. Єгоров Д.Г. До питання про визначення поняття «електронні гроші» / Д.Г.Єгоров // Фінанси і кредит. - 2011. -№ 6. – 210 с.
45. European Central Bank Report On Electronic Money. Frankfurt-am-Main, 1998.
46. Директива 2000/46 / ЄС Європейського Парламенту та Ради "Про започаткування та Здійснення ДІЯЛЬНОСТІ установами - емітентами Електрон грошей та пруденційний нагляд за ними" від 18.09.2000 р. Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
47. С. А. Білозеров «Електронні форми грошей і нові види платіжних систем» - Известия СПбГУЕФ
48. Спичкин В.А. Электронные деньги. / В.А.Спичкин. Издание перераб. - М.: ФЕНИКС, 2010. - 567 с.
49. Ануреев С.В. Проблемы безналичных денег / С.В. Ануреев // Бизнес и банки. - 2009. - № 24. - 375 с.
50. Aaron Koenig. A Beginners Guide to Bitcoin And Austrian Economics Paperback. FinanzBuch Verlag, 2015.
51. Інтернет джерело Benjamin Friedman website, USA Режим доступу: <https://scholar.harvard.edu/bfriedman>
52. Джек Уэзерфорд. История денег. Борьба за деньги от песчаника до киберпространства, «Терра-Книжный клуб», 2001 г. – 170 с.
53. К. Маркс. Капитал. Критика политической экономии. Том первый. К. Маркс, Ф. Энгельс, Собр. соч. - 140 с.
54. Інтернет джерело Big-Data - Credit Suisse, Switzerland Режим доступу: <https://www.credit-suisse.com>
55. Інтернет джерело International Monetary Fund data, USA Режим доступу:
56. <http://www.imf.org/en/Data>
57. Інтернет джерело Статистика НБУ, Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control>